

Teckenspråkigt liv i framtida samhälle

Päivi Fredäng, fil dr

Lektor i pedagogik, studierektor i specialpedagogik
Pedagogiska Institutionen, Örebro Universitet, Sverige

Att konstruera föreställningar, för att hantera omvärlden och för att delta i det dagliga samtalet i gemenskap med andra förutsätter språkliga resurser. Hur teckenspråkiga döva skapar sin mening och kultur är beroende av den dominerande tal- och skriftkulturen och synen på funktionsnedsättning i samhället. Det innebär att samhällets syn på teckenspråkighet och dövhet alltid är i beroenderelation till det fullt hörande och talande. De institutionella villkoren i samhället formar teckenspråkiga dövas existens. Därför ser beroenderelationen olika ut i olika samhällen, i olika situationer och olika tider.

Traditionellt har den teckenspråkiga människan i den medicinska synen setts utifrån biologiska brister som ska korrigeras och psykologiska problem som ska lösas enligt de förgivet tagna värderingar om vad som ansetts som normalt. Under 1970-talet och framåt har det växt upp en motsatt syn, en kulturell syn som betonar den teckenspråkiga människan med tillgångar och styrkor utifrån de teckenspråkiga språkresurserna. Hur teckenspråkiga dövas liv historiskt sett ut, bildande av sina nätverk och relation till hörande är naturligtvis förutsättning till för att kunna säga något om teckenspråkigt liv i det framtida samhället. Jag kommer att beskriva de samhälleliga sammanhang som teckenspråkiga döva befinner sig i och hur sammanhangen kan förstås, för att kunna reflektera över vad det kan innebära för framtiden: Handlar det om en ”spoiled identity” mellan två språk eller en önskad och meningsfull delaktighet både i teckenspråkiga och talspråkiga miljöer?